

Nr 112.

Ankom till riksdagens kansli den 3 maj 1946 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till omkostnader för lagring m. m. av gengaskol genom Svenska gengasaktiebolaget.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln (punkten 28, s. 42 och 43 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 4 januari 1946) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Omkostnader för lagring m. m. av gengaskol genom Svenska gengasaktiebolaget för budgetåret 1946/47 beräkna ett reservationsanslag av 575 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 178, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 8 mars 1946, föreslagit riksdagen att till Omkostnader för lagring m. m. av gengaskol genom Svenska gengasaktiebolaget för budgetåret 1946/47 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor.

I propositionen nr 181 till föregående års riksdag framlades riktlinjer för den statliga stödverksamhet som i dåvarande läge ansågs erforderlig för att säkerställa behovet av gengaskol, särskilt med hänsyn till de försörjningssvårigheter som kunde befaras uppkomma mot slutet av kriget innan importen av flytande drivmedel ånyo kommit i gång i tillräcklig utsträckning. Enligt dessa riktlinjer skulle Svenska gengasaktiebolaget, samtidigt som bolaget fortsatte sin verksamhet på i huvudsak samma sätt som tidigare, i enlighet med anvisningar av statens bränslekommission bedriva viss inköpsverksamhet i produktionsfrämjande syfte ävensom, likaledes efter anvisningar av bränslekommissionen, upplägga ett beredskapslager av intill 1 500 000 hl bilkol. Försäljning från beredskapslagret finge endast ske i enlighet med kommissionens direktiv. I propositionen framhölls vidare, att det — även om lagrings- och inköpsverksamheten självfallet skulle bedrivas under hänsynstagande till affärsmässiga synpunkter i den mån detta kunde ske utan eftersättande av försörjningssynpunkterna — icke torde kunna undvikas att förluster uppstode å densamma. I den mån dessa icke täcktes av överskott å bolagets övriga verksamhet, syntes de böra ersättas bolaget. Detta

gällde även lagringsförluster på grund av prisfall. Ersättningens storlek skulle bestämmas av Kungl. Maj:t i efterskott för varje verksamhetsår. För täckande av bolagets förluster under verksamhetsåret 1944/45 anvisade riksdagen (skr. nr 169), i enlighet med i propositionen framlagt förslag, å riksdagen för innevarande budgetår ett reservationsanslag av 400 000 kronor. I propositionen förutsattes, att frågan om anslag för motsvarande kostnader för tiden efter den 1 juli 1945 framdeles skulle underställas riksdagen.

Bolagets beredskapslager av bilkol uppgick den 1 juli 1945 till 424 000 hl. Genom att bolaget sedermera under sommaren och hösten successivt övertog sammanlagt 800 000 hl bilkol från arméns förråd ökades bolagets lager så att det den 1 november 1945 uppgick till omkring 864 000 hl.

Sedan möjligheterna till import av flytande drivmedel ånyo öppnats under hösten 1945 och ransoneringen av dylika drivmedel till följd härav successivt kunde lättas för att slutligen helt upphävas, påbörjades en allmän omställning av motorfordonen från gengasdrift till drift med flytande drivmedel. Den 30 november 1945 anmodade Kungl. Maj:t bolaget att till övervägande upptaga spørsmålet om avveckling av bolagets verksamhet, i vilket hänseende bolaget borde eftersträva att avvecklingen skulle vara genomförd senast den 1 juli 1946. Arbetet med avvecklingen av bolagets verksamhet har sedermera fortsatts. Därjämte har bolaget genom försäljningar i kommission biträtt vid avvecklingen av vissa arméförråd av gengasbränslen utöver de 800 000 hl som bolaget tidigare inköpt. Bolagets återstående lager av gengaskol uppgick den 23 februari 1946 till 349 000 hl.

I skrivelse den 28 februari 1946 har *Svenska gengasaktiebolaget* hemställt om anslag med 441 255 kronor 8 öre för täckande av omkostnader för lagring av gengaskol under tiden efter den 1 juli 1945 och med 2 081 007 kronor för förluster under samma tid å lagrade eller kontrakterade träkol, eller tillhoppa 2 522 262 kronor 8 öre. Beräkningen av dessa kostnader har av bolaget grundats dels på de faktiskt bokförda kostnaderna och dels på en uppskattning av de kommande förlusterna vid en avveckling av bolagets lager.

Över bolagets framställning har *statens bränslekommission* avgivit utlåtande.

Föredragande statsrådet har för egen del anfört följande.

I överensstämmelse med vad som förutsattes i propositionen nr 181 till 1945 års riksdag synes ersättning även för tiden efter den 1 juli 1945 böra beredas gengasbolaget för de omkostnader och förluster som åsamkas bolaget genom den beredskapslagring och produktionsfrämjande verksamhet som i försörjningsreglerande syfte uppdragits åt bolaget av bränslekommissionen. Mot de av bolaget gjorda beräkningarna över dessa omkostnader och förluster har jag intet att erinra. Det erforderliga anslagsbeloppet synes lämpligen kunna avrundas till 2 500 000 kronor. Såsom bolaget i sin skrivelse framhållit är det svårt att nu beräkna de slutliga avvecklingsförlusterna. Avvecklingen är i stor utsträckning beroende av transportmöjlighe-

terna. Det är önskvärt, att bolagets återstående lager utförsäljes så snart detta är möjligt. Hänsyn måste dock härvid tagas till avvecklingen av arméns lager av gengaskol, så att försäljningarna från de slutliga lagren ske på det ur transportsynpunkt och med hänsyn till det ekonomiska utbytet lämpligaste sättet.

Såsom tidigare omnämnts har Kungl. Maj:t förklarat, att bolaget borde eftersträva att avvecklingen är genomförd senast den 1 juli 1946. Den från bolaget begärda utredningen härutinnan är ännu icke avslutad. Det torde emellertid alltjämt böra eftersträvas att avvecklingen, åtminstone i huvudsak, är avslutad vid sagda tidpunkt. För handhavande av de ytterligare avvecklingsåtgärder som därefter erfordras kunna olika möjligheter ifrågakomma. Närmast till hands är måhända att avvecklingen omhänderväras av en eller flera likvidatorer för bolaget. En annan utväg är att bolagets tillgångar övertagas av något varaktigt, härför lämpat statligt organ eller företag, som därefter ombesörjer tillgångarnas avyttring i den omfattning och den takt som anses lämplig. Denna fråga torde få anmälas för Kungl. Maj:t sedan bolaget inkommit med redogörelse för resultatet av nyssnämnda utredning.

Sedan bolagets avveckling avslutats, torde frågan om anvisande av anslag för avskrivning av bolagets slutliga förluster böra underställas riksdagen.

Utskottet, som biträder Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, vill i anslutning till vad föredragande statsrådet anfört för sin del framhålla önskvärdheten av att Svenska gengasaktiebolagets verksamhet, åtminstone i huvudsak, är avslutad vid utgången av juni 1946. Utskottet hemställer alltså, *Utskottet.*

att riksdagen må till *Omkostnader för lagring m. m. av gengaskol genom Svenska gengasaktiebolaget* för budgetåret 1946/47 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor.

Stockholm den 3 maj 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Lindström, Gränebo, Larsson, Heiding, Mannerskantz, Gustaf Karlsson, Petersson, Johan Eric Ericson, Rosenberg* och *Ragnar Bergh*; samt

från andra kammaren: herrar *Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Ohlin, Bergström, Wallentheim, Lindholm, Holmström, Åkerström, Sejve, Hoppe, Petterson* i Degerfors och *Onsjö*.